

SvD

Publicerat 30 mars 2004 05:30

Trender och politik styr föräldrar

Ett spädbarn ska ammas var fjärde timme! Nej, amma när barnet vill! Nej, på natten ska man låta barnet skrika ett tag! Råden om hur man ska ta hand om barn är inte sällan motsägelsefulla. Och i dag, när medvetenheten om vikten av relationen mellan barn och föräldrar ökat, är det många som frågar efter experthjälp. Men psykologerna Malin Bergström och Malin Alfvén varnar för att lyssna alltför mycket på allvetare, forskningsresultat och statistik.

Foto: Martina Holmberg

Läs artikelserien
Curlingföräldrar. Om
att sopa isen blank åt
sina barn.

Psykologerna Malin Alfvén och Malin Bergström darrar inte på läppen när de levererar sina åsikter - och kryddar dem gärna med ett gott skratt. Många föräldrar har fått goda råd av dem genom åren. Båda jobbar inom mödra- och barnhälsovården, men skriver även böcker. Malin Alfvén svarar dessutom på frågor i Vi föräldrar och i radions Knattetimmen.

Nog skulle man kunna kalla dem för svenska gurus inom barnuppfostran. Men syftet med den föreläsning de höll under Psykologidagarna (svenska psykologers årliga konferens) i förra veckan var raka motsatsen: att ifrågasätta psykologens expertroll. Dessutom passade de på att skärskåda hur olika trender inom psykologin och politiken tenderar att göra vanliga pålästa föräldrar förvirrade och osäkra.

Det ständiga flödet av statistik och vetenskapliga "sanningar" gör ingenting lättare. Vem ska man tro på? För en tid sedan basunerades det ut att "tredje- och niondeklassare mår sämst". Resultatet kom från det säkerligen utmärkta instrumentet Becks ungdomsskalor (som används av psykologer). Men enligt utvecklingspsykologin är det normalt med livskriser just i 9- och 15-årsåldern. Var nyheten som presenterades i dagspressen då att "svenska barn är normala"? Tyvärr uppfattades det nog inte så av oroliga föräldrar.

Psykologer har fått högre status på senare år. Tony Soprano och andra filmhjältar har till och med gett terapisisituationen lite stjärnglans. När gamla normer inte gäller längre och de nya handlar om att man får skapa dem själv är det många som längtar efter expertråd. Någon som säger: så här är det. Basta.

Men den rollen vill inte Malin Alfvén och Malin Bergström ha, även om de förefaller vara säkra på var de står i många frågor. Deras föreläsning, "Psykologins roll i föräldraskapet - på gott och ont", var en friskt fläkt i slutet av konferensdagarna. De ville påpeka att all den kunskap dagens mammor och pappor skaffar sig kan faktiskt vara en belastning.

- Många har ständigt skuld känslor och oroar sig för att de ska skada sina barn med sin ilska eller egen stress, förklarar Malin Alfvén och Malin Bergström.

De är glada för att debatten om hur vi förhåller oss till våra barn har dragit igång (bland annat i samband med SvD:s artikelserie om curlingföräldrar), men klart oroliga över alla dessa skuld känslor som kommer i dagen. Att vara alltför medveten om allt som kan gå snett kan göra det svårt att svepa bort all kunskap för att göra det som bara känns rätt. Malin Alfvén och Malin Bergström vill gärna tona ned psykologens roll som allvetare och lyfta fram det sunda förnuftet som för det mesta finns hos föräldrarna själva. Det är ju de som känner sina barn bäst.

- Man kan verkligen fråga sig om alla dessa ambitiösa och pålästa föräldrar verkligen är osäkra. Kanske vill de bara vara duktiga, säger Malin Bergström.

Något som kanske kan hjälpa rådvilla föräldrar är att synliggöra det som är mode inom barnuppfostran. Ibland finns det en dold agenda som gör att statistik och forskningsresultat kommer i dagen under en viss period. Trenderna påverkar starkt vad som anses rätt och fel när man är gravid, hur man föder sitt barn, hur länge man ska amma, vad barnen får äta och inte, i vilken ålder de ska börja på dagis och så vidare.

Favoritämnen för psykologerna Malin Alfvén och Malin Bergström är företeelser som berör barns vardag 2004, som växelvis boende, jämställt föräldraskap, långtidsamning och föräldrars olika sätt att få ihop arbetslivet med föräldraskapet. De för fram sina åsikter, men påpekar att var och en måste jämkas ihop dem med sin livssituation.

Främst på agendan just nu står pappan. Debatten handlar om att ge honom halva föräldraledigheten (LO:s förslag) och förändring av lagstiftningen kring vårdnad av barn för att se till att fäderna inte försvinner ur barnens liv och så vidare.

- Inget höjer statusen mer hos en kvinna som har barn än en engagerad och jämställd man, säger psykologen Malin Bergström.

- Och ju mer engagerade papporna är, desto bättre mår barnen, fyller kollegan Malin Alfvén i.

Och så tillägger de att förslaget om att dela

föräldraledigheten i hälften var är bra, enligt dem. Om även papporna skulle vara hemma och ta hand om barnen under längre perioder tvingas arbetsgivarna inse att yrkeslivet måste kunna planeras för att passa med dagishämtningar, vård av sjuka barn och jobb hemifrån vissa dagar.

Pappaledigheten fyller 30 år i år och visst har vi nått en liten bit, men sannerligen inte långt. Avhandlingen Göra pappa med barn (av Roger Klinth, 2002) visade på hur politikernas ambition att männen ska vara föräldralediga har underordnats målet att skapa ekonomisk tillväxt.

I förra veckan kom siffrorna på hur lite föräldraledighet LO-pappor tar ut. Hela 71 procent har tagit ut mindre än två månader. Alltså anses de vara mindre engagerade pappor. Malin Alfvén och Malin Bergström vänder på kuttingen och visar på ett annat sätt att tolka statistiken:

- Min erfarenhet är att de här papporna ofta hämtar på dagis. Det är killar som börjar jobba väldigt tidigt på morgonen och kan därför också hämta sina barn ganska tidigt på eftermiddagen, säger Malin Alfvén.

Alltså finns det många LO-pappor som tillbringar många timmar med sina telningar - fast siffrorna säger något annat.

- Ja, uttag av föräldraledigheten som ett mått på jämställdhet kan vara förrädisk. Men visst är det viktigt att papporna tar så mycket ansvar för barnen att de får ett självförtroende i sitt föräldraskap. Mammorna har ju onekligen ett försprång genom biologin, säger Malin Bergström.

- Det finns siffror på att pappor till barn som förlösts med akutsnitt är mer engagerade. De blev lite viktigare i livets första ögonblick och det sitter i, säger Malin Alfvén.

Ja, som sagt, det finns siffror på allt.

En annan trend som växte sig stark under det "naturälskande" 1990-talet är långtidsamning.

Om WHO och andra vill att mammorna ska amma i mer än ett år, hur ska då papporna kunna ta över redan efter sex månader?

- Det går ihop! säger Malin Bergström utan att tveka.

- Ja, det är en missuppfattning att man måste amma hela tiden. Enligt gällande svenska rekommendationer ska man amma helt i sex månader. Sen kan man ju fortsätta amma när man kommer hem från jobbet, säger Malin Alfvén.

- När pappan ska vara hemma får man skapa andra rutiner. Kanske vill man amma mer på helgerna, säger Malin Bergström.

Det låter lätt när de två pragmatiska psykologerna säger så här. För den som tagit hand om ett litet barn som ammas vet att det inte är alldeles lätt att vara lika bra som den som kan ge bröstmjölk. Ammande mödrar är svåra att konkurrera med. Men å andra sidan finns det mycket att vinna på att båda blir lika bra på att sköta ruljangsen hemma med allt vad det innebär - och att båda får samma chans på arbetsmarknaden.

Växelvis boende är något som också blivit allt vanligare. Före trendgenombrottet talades det en del om att barnen mår bättre av att bara knyta an till en förälder.

- När de bor hos båda får de en nära relation till båda sina föräldrar. Barn är duktiga på att göra skillnad på sina föräldrar och acceptera att de är olika. De kritiska brukar fråga: "skulle du vilja byta lägenhet varannan vecka?". Nej, det vill inte vuxna, men barn är beroende av sina föräldrar. De har en person på varje ställe som älskar dem. Därför fungerar det, säger Malin Alfvén.

- Den stora vinsten med detta är ju att de inte förlorar kontakten med sina pappor, säger Malin Bergström.

Förutom att slå hål på förment vetenskapliga resultat och syna trender vill de båda visa på hur roligt det är att ha barn. När de håller kurser om att få syskon så träffar de många som mest är bekymrade över hur det första barnet ska ta emot en ny familjemedlem.

- Vi föder så himla få barn och ambitionsnivån med dessa blir så hög, säger Malin Alfvén.

- Något vi är ute efter är glädjen att ha barn. Det låter som om många drunknar i måsten och skuld känslor. Det är ju så synd! Barn är ju det roligaste man kan ha. Och de kommer inte till oss av plikt och man tjänar inte pengar på dem, säger Malin Bergström.

Hur vi förhåller oss till dagis är något de också har funderat över. Varför verkar det vara så att dagis bara är riktigt bra mellan klockan 9 och 15? Men inte lika bra mellan 7 och 9 eller 15 och 17?

- Det verkar vara som en tyst överenskommelse mellan mammor att det är så, säger Malin Bergström.

- Mammor, för det är mest mammor, kastar sig iväg och hämtar klockan 15. Sen ska de handla efter det, när alla är som tröttast. Vore det inte bättre att unna sig att komma senare? frågar sig Malin Alfvén.

Plötsligt hör de två psykologerna, som helst vill få föräldrar att tänka efter själva, att de låter ruggigt bestämda.

- Malin, nu låter det som om vi propagerar för jättelånga dagar på dagis, säger Alfvén till Bergström.

Jo, hur mycket debatt man än vill ha igång och få folk att göra som de vill så åker pekpinnarna lätt fram när man är psykolog och har varit med ett tag. Hur beredd man än är på att såga ned den gren man sitter på.

Lästips: Malin Alfvén har skrivit Kejsarsnittsboken (1996) och Trotsboken (2001).

Malin Bergström har skrivit boken

Att bli mamma (2003).

MARIA CARLING

Detta är en utskrift från Svenska Dagbladets nätupplaga, **SvD.se**